

Verebi Végh Ignác fuvolás kottatára

Versenyművek fuvolára

a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Könyvtárában

dr. Balogh Vera – Feltein Attila

A Verebi Végh család címere

Bevezető

Zenei örökségünk egy becses szeletét őrzi a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Könyvtára. A muzeális kottatári anyag egy részét képezi az ún. Végh-gyűjtemény, mint annak zenei magja, egyben a legkorábbi része. A ritkaságok mellett a gyűjtemény tucatjával tartalmaz unikális zeneműveket kéziratként vagy korabeli nyomdai kiadás formájában, melyek közül az MMA Ösztöndíjprogramja keretében végzett munkánk eredményeképpen jelenleg a közel 200 kötetet kitevő fuvolaszólók, fuvolás kamarazenék, valamint fuvola versenyművek érhetők el feldolgozva a Múzeum online felületén. E munkában nagy segítségünkre volt Braila Mária, a Szent István Király Múzeum könyvtárosa.

A 17. században nemesi rangot kapott Végh-család zenei tevékenysége a 18. század végétől követhető. A család verebi udvarháza, majd az 1800-as évek elején itt felépített színháza és kastélya ekkor vált országos jelentőségű zenei központtá. A család férfitagjai jellemzően jogi végzettségük révén a korabeli államigazgatásban töltötték be vezető tisztségeket, munkájuk mellett azonban néhányuk kitűnő hangszeres előadóként és mecénásként is ismert lett^[3].

A kottagyűjtemény megalapozója Végh (II.) Ignác (1763-1820). Az általa építtetett verebi kastélyban a 19. század elején 18-20 fős társulat működött^[7], de vendég zenészek is gyakran megfordultak itt, a családi krónika szerint maga Haydn is^[5]. Mátray-Rothkrepf Gábor zenetörténész 1832-es értekezésében^[6] az ország 7 említésre méltó „udvari hangász karai” között sorolja fel a verebi együttest, és külön kiemeli a 'flautista' Verebi Végh Ignácot^[4]. Mellette kiemelkedő örökséget hagyott hátra dédunokája, Verebi Végh János is, aki a Magyar Királyi Zeneakadémia alelnökeként Liszt munkatársa és barátja volt. Ennek köszönhetően az ő tevékenységét, műveit már feldolgozta a zenetudomány.

Az azóta eltelt évtizedekben nemigen lehetett részleteiben arról olvasni, hogy milyen zenét játszhatott a Végh család és együttesük, holott zenei könyvtárak, legalábbis annak a 20. század megpróbáltatásait túlélő része rendelkezésre áll Székesfehérváron.

A gyűjteményben található fuvolaverseny repertoár

26 olyan mű található a gyűjteményben, amelyben zenekari kísérettel kap szóló szerepet a fuvola. Ezek közül 17 Concerto-ként meghatározott kimondottan fuvolaverseny, a többi 9 Concertino, Rondo vagy Variations címmel rendelkező darab.

13 műnek sok szólama elveszett a kottagyűjtemény hanyattatott élete során, így csak hiányosan találhatók meg a könyvtárban.

A 17 fuvolaversenyből 5 Devienne (No. 1, 3, 4, 6, 8), másik 5 Hoffmeister (No. 13, 17, 18, 21, 22), kettő Rosetti (D-, G-dúr) és egy-egy Dorn, Hartmann, Hugot, Mozart és Pleyel tollából való. A vonósok mellé majdnem minden esetben két oboa és két kürt társul, kivétel Mozart G-dúr klarinétversenyének manapság nem igazán ismert és játszott fuvolás átírata, amelyben ezeken felül két fagott is helyet kap. Keletkezési idejük 1778k-1801 közé tehető.

Fiorillo Sinfonia concertantéja kétfuvolás versenymű, a kíséretet a vonósok mellett 2 oboa és 2 kürt adja. A Concertinók (op. 18, 26, 38, 39, 70) Krommertől származnak, és ezek is sinfonia concertantéknak tekinthetők. A fuvola mellett egyéb hangszerek kapnak szóló szerepet, mint az oboa, klarinét és hegedű. Ezek zenekari anyagában a vonósokhoz csak két kürt társul. Gyrowetz Serenatája kéziratban maradt fenn igen hiányosan, ugyanakkor nyomtatott változata elérhető^[2], és ezek szerint fl-2cl-2cor-fg+vonósok hangszerelésre íródott.

Megtalálható a gyűjteményben Mozart népszerű Rondója (KV 373/ K Anh 184) is, amely a mai fuvolás repertoár gyakran játszott darabja. Salin: XII Variations című műve J. Haydn: Üstdob-szimfóniájának híres témáját dolgozza fel. Ebben a vonósok mellett két kürt kíséri a fuvolát.

Végh Ignác tehát bizonyos alkalmakkor fúvósokkal, azaz oboákkal, kürtökkel, időnként fagottal, klarinéttal kiegészített zenekarral játszhatott fuvolaversenyt. Ha a kamarazenei repertoár hangszereléseit nézzük, kitűnik, hogy vonós hangszereken és fuvolán kívül elvéve szerepelnek egyéb fúvósok. Ezért a fúvós hangszerjátékosok a kürtös Nisle^[1] testvéreken kívül nagy valószínűséggel nem álltak alkalmazásban nála, hanem egyes időszakokra, napokra szervezték őket egybe a fuvolaversenyek előadásához.

Fuvolaversenyek jegyzéke

a Szent István Király Múzeum Könyvtárának muzeális kottagyűjteményében

Jelzet	Szerző	Cím	Kiadó	Kiadás éve
247	Devienne, François (1759-1803)	4me Concerto a Flute Principale, Deux Violons Alto et Bass, Deux Hautbois Deux Cors Adl (ad lib.) Dedié A Monsieur Le Comte de Guer David, Capitaine au Regiment de Piemont Cavalerie Composé Par M. F. Devienne (G)	Paris, Sieber	1799
250	Devienne, François (1759-1803)	Sixieme Concerto pour la Flute avec accompagnement de deux Violons, Alto, Basse, Cors et Hautbois, composé par F. Devienne. (D)	Offenbach, André 692	1794
254	Devienne, François (1759-1803)	Concerto in G a Flauto-traverso principali, Violinis duobus, Oboe - 1o & 2do, Corno - 1o & 2do, Alto di viola con Basso [del F.] Devienne	kézirat	1785k
255	Devienne, François (1759-1803)	Concerto pour la Flute in D# a Flauto-traverso Principali, Violino Primo, Violino Secondo, Alto de Viola, Oboe Primo & Secundo, Corno 1o & 2do con Basso. Del Sign F: Devienne	kézirat	1785k
256	Devienne, François (1759-1803)	8e Concerto pour la Flutte Composé Par F. Devienne (G)	Heilbronn, Amon 236	~1794
270	Dorn	Concerto in G# pour le Flautotraverso Principali, Violino Primo & Secundo, Viola Prima & Secunda, Oboe 1o & 2do, Corno 1o & 2do Con Basso Del Sig. Dorn	Kézirat	
333	Fiorillo, Federigo (1755- 1823u)	No.1. Simphonie Concertante Pour Deux Flutes Principal, Deux Violons Alto et Basse, Deux Hautbois Deux Cors, dediee A Monsieur De Massow, Capitaine de Corps Royal des Gens D'Armes De Sa Majeste Le Roi de Prusse Composés Par F. Fiorillo (G)	Paris, Sieber	1798
690	Gyrowetz, Adalbert (1763-1850)	Serenata (D)	kézirat	
462	Hartmann, Christian Karl (1750- 1804)	Concerto pour la Flute traversiere par Mr. Hartmann. Oeuvre 2me (G)	Offenbach, André 830	1795
571	Hoffmeister, Franz Anton (1754-1812)	Concerto per il Flauto traverso Principali, Violino Primo, Violino Secondo, Oboe 1o & 2do, Viola Oblige, Cornu Primo, Cornu Secundo in D con Basso. Del Sig. F. Antonio Hoffmeister	kézirat	
572	Hoffmeister, Franz Anton (1754-1812)	Concerto in G. Per Flutte Principalle. a Violino Imo, Violino lido, Due Oboi, due Corni, Viola e Basso. Par mr. Hoffmeister	kézirat	
573	Hoffmeister, Franz Anton (1754-1812)	Concerto in D a Flauto-traverso Principali, Violino Primo & Secondo, Alto di Viola, Oboe Primo & Secondo, Corno Primo & Secondo Con Basso. Authore F. Ant. Hoffmeister	kézirat	
574	Hoffmeister, Franz Anton (1754-1812)	Concerto in D# a Flauto Traverso Principale, Due Violini, Due Oboe, Due Corni in D, Viola e Violone Del. Signere F. Antoni Hoffmeiser	kézirat	
705	Hoffmeister, Franz Anton (1754-1812)	Concerto in D Nre 12me Hoffmeister (más kézirással)	kézirat	

Jelzet	Szerző	Cím	Kiadó	Kiadás éve
585	Hugot, Antoine (1761-1803)	Troisieme Concerto a Flauto principale, deux Violons, Alto, Basse, (2) Cors et Hautbois Composé par A. Hugot /e/	kézirat	1800
645	Krommer, Franz (1759-1831)	Op. 70. Concertino pour Flûte, Clarinette, Violon obliges, Violon second, Alte, II Corni, Violoncelle et Basse, composé et dédié a Monsieur le Comte Charles de Harrach ... par F. Krommer.	Wien, Chemische Druckerey 887	1808
646	Krommer, Franz (1759-1831)	Concertino pour Flute, Hautbois et Violon, obligés 2 Altos 2 Cors et Basse, composé par F. Krommer. Oeuvre 39 suite de l'oeuvre 38. (G)	Offenbach, André 1721	1803
647	Krommer, Franz (1759-1831)	Concertino pour Flute, Haut-bois, 2 Violons. Alto, 2 Cors, Violoncelle et Basse par F. Krommer Oeuvre 65. /arrangé d'après le premier de ses Quatuors de l'oeuvre 26, par l'auteur/ (C)	Offenbach, André 2427	1808
648	Krommer, Franz (1759-1831)	Concertino pour Flute, Hautbois et Violon obligés, 2 Altos 2 Cors et Basse composé par F. Krommer. Oeuvre 38 (F)	Offenbach, André 1720	1803
651	Krommer, Franz (1759-1831)	Concertino pour Flute, Hautbois et Violon obligés, 2 Altos 2 Cors et Basse composé par F. Krommer. Oeuvre 18 (C)	kézirat	~1800
868	Mozart, Wolfgang Amadeus (1756-1791)	Concert Pour La Flute traversiere avec accompagnement de 2 Violons, 2 Hautbois, 2 Cors, 2 Bassons, Viola et Basse par W.A. Mozart. arrangé d'un Concert pour Clarinette par A.E.Müller (G)	Leipscic, Breitkopf&Hartel 62	1801
882	Mozart, Wolfgang Amadeus (1756-1791)	Rondo per Flauto traverso a 2 Violini, 2 Oboi, 2 Corni, Alto e Basso composto da W. A. Mozart (D)	Vienna, Hoffmeister - Lipsia, Bureau de musique 4	1801
960	Pleyel, Ignaz (1757-1831)	Concerto Pour Flûte principale, deux Violons, Alto, Basse, deux Oboe & deux Cors Composes par Mr. I Pleyel Oeuvre 1r. pour Flute	Augsburg, Gombart 267	~1799
1054	Rosetti (Rösler), Franz Anton (1750-1792)	Concerto pour la (in D) Flauto Traverso Principali, Violino 1o & 2do, Alto Viola, Oboe 1o & 2do, Corno 1o & 2do con Basso Del Sig. Rosetti	kézirat	1778k
1055	Rosetti (Rösler), Franz Anton (1750-1792)	Concerto pour la (in G) Flauto Traverso Principali, Violino 1o & 2do, Alto Viola, Oboe 1o & 2do, Corno 1o & 2do con Basso Del Sig. M. Rosetti	kézirat	
1093	Salin, J. F. de (17..-18..)	XII Variations pour la Flute, avec accompagnement de deux Violons, Viole, Violoncelle, et 2 Cors /ad Libitum/ Sur un Andante de Mr. Jos. Haydn. Composées, et dédiées a Mad.me de Remich, née de Pach par Mr. J. F. de Salin Officier des Houssards, au Service de S. M. I. et R. Oeuvre 1re (D)	Vienna, Cappi 898	~1802

Irodalomjegyzék

[1] *Allgemeine Musikalische Zeitung*. No. 24. Den 14ten März. 1810. Leipzig, Breitkopf und Härtel, 1810. 375. oldal

<https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=aml&datum=18100314&zoom=33>

[2] IMSLP

https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/8/8e/IMSLP770380-PMLP1220972-Mk90_G14.pdf

[3] Liphay Endre: *A Verebi Végh család története*. Vereb, Verebi Végh Péter magánkiadása, 2009

[4] Major Ervin: „Haydn Budán”. *Zenei Szemle* XII. évfolyam, 1928 január-február, Budapest. 46-47. oldal. http://db.zti.hu/mza_folyoirat/pdf/ZSz_1928_XII_01-02.pdf

[5] (Mátray) Róthkrepf Gábor: „A' Muzsikának közönséges Története (Vége)”. Vörösmarty Mihál (szerk.): *Tudományos Gyűjtemény* 1829. III. kötet. Pest, Trattner J. M. és Károlyi I. A' Kiadók' Könyvnyomtató-Intézetében, 1829. 67- 89. oldal

[6] (Mátray) Róthkrepf Gábor: „Második Toldalék a' Magyar országai Muzsika Történetéhez”. Vörösmarty Mihál (szerk.): *Tudományos Gyűjtemény* 1832. VII. kötet. Pest, Trattner J. M. és Károlyi I. A' Kiadók' Könyvnyomtató-Intézetében, 1832. 3-38. oldal

[7] Vitek Gábor: „Az ágaskodó oroszlán oltalmában”. Dakó Péter – Vitek Gábor: *Vereb története*. Fejér Megyei Levéltár közleményei 29. Vereb, 2003

https://library.hungaricana.hu/hu/view/FEJM_Lk_29_vereb/?pg=10&layout=s